

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Kompatibilnost trgovinske politike EU-a s europskim zelenim planom”

(samoinicijativno mišljenje)

(2020/C 429/10)

Izvjestitelj: **John BRYAN**

Odluka Plenarne skupštine:	20.2.2020.
Pravni temelj:	pravilo 32. stavak 2. Poslovnika (samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	8.7.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	18.9.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	554
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	216/1/3

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja europski zeleni plan, a posebno strategiju „od polja do stola” (F2F) i strategiju za bioraznolikost, koje su vrlo ambiciozne, znatno će utjecati na poljoprivredu EU-a i poljoprivredno-prehrambeni sektor i imati središnju ulogu u budućim trgovinskim sporazumima.

1.2. EGSO smatra da EU mora na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19 reagirati hitnom primjenom europskog plana oporavka, kako bi gospodarstvo EU-a što prije ponovno postalo u potpunosti operativno, vodeći pritom računa o zdravstvenim i okolišnim rizicima. Zeleni plan trebao bi biti sastavni dio oporavka.

1.3. U trenutku kad je svjetsko gospodarstvo uslijed krize uzrokovane bolešću COVID-19 suočeno s recesijskim izazovom bez presedana, pravedna trgovina koja se temelji na pravilima i ravnopravnim tržišnim uvjetima nikada nije bila važnija za pokretanje gospodarskog oporavka. Djelotvorno otvoreno jedinstveno tržište EU-a i međunarodna trgovina od ključne su važnosti. EGSO smatra da EU ne može dopustiti da se njegova trgovinska politika dovede u obrambeni položaj.

1.4. Glavne pouke koje EU mora izvući iz krize uzrokovane bolešću COVID-19 uključuju:

- 1) presudnu važnost jedinstvenog zdravstvenog koncepta, sigurnosti opskrbe hranom i prehrambene neovisnosti za Europu;
- 2) potrebu za snažnim ZPP-om te održivim i otpornim lancem opskrbe hranom i osnovnim zdravstvenim proizvodima;
- 3) potrebu da EU ima snažan, dobro financirani proračun iz vlastitih resursa za suočavanje s krizom;
- 4) važnost trgovine i zaštite jedinstvenog tržišta u EU-u radi sprečavanja ponovne nacionalizacije i ponavljanja događaja kao što je Brexit.

1.5. EGSO traži da se detaljnom procjenom učinka u potpunosti procijeni učinak strategije F2F i strategije za bioraznolikost iz zelenog plana na trgovinske sporazume EU-a te na njegovu poljoprivredu i poljoprivredno-prehrambeni sektor.

1.6. Općepriznato je da trgovina poljoprivrednim proizvodima ima ključnu ulogu u ostvarivanju većine, a možda i svih, ciljeva održivog razvoja i da WTO ima važnu ulogu u ostvarenju tih ciljeva te da bi to bilo mnogo teže postići bez učinkovitog multilateralnog trgovinskog mehanizma.

1.7. EGSO predlaže da svi budući trgovinski sporazumi EU-a sadrže strategiju F2F i strategiju za bioraznolikost iz zelenog plana kao globalne standarde održivosti i priznaje da uključivanje i provedba ciljeva održivog razvoja (SDG) i viših standarda u multilateralne trgovinske sporazume predstavlja krajnji izazov. Čini se da se u kraćem roku u bilateralnim trgovinskim sporazumima može postići znatan napredak u pogledu ciljeva održivog razvoja te bitnih okolišnih i socijalnih standarda.

1.8. EU mora zajamčiti da trgovinski sporazumi neće eksternalizirati problem i povećati krčenje šuma u drugim zemljama.

1.9. EGSO smatra da je od ključne važnosti da se održivost i konkurentnost poljoprivrede i poljoprivredno-prehrambenog sektora EU-a ne naruše nametanjem većih troškova i standarda kroz strategiju F2F i strategiju za bioraznolikost iz zelenog plana koje konkurenti ne žele usvojiti i primijeniti.

1.10. EGSO smatra da je potrebna mnogo veća koherentnost i koordinacija među politikama EU-a poput strategije F2F i strategije za bioraznolikost iz zelenog plana, ZPP-a te trgovinske i socijalne politike.

1.11. U skladu s modelom obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava EU-a, poljoprivreda ima vitalnu ulogu u provedbi strategije F2F i strategije za bioraznolikost iz zelenog plana te je postojanje odgovarajućeg proračuna ZPP-a za podmirivanje dodatnih zahtjeva poljoprivrednika od ključne važnosti.

1.12. Kad je riječ o prenamjeni zemljišta za organsku proizvodnju, potrebno je procijeniti učinak pada proizvodnje do kojeg bi to moglo dovesti. Potrebno je intenzivirati istraživanja kako bi se bolje definirao pojam „organski” i procijenio stvarni neto doprinos organske poljoprivrede globalnoj održivosti, među ostalim bioraznolikosti.

1.13. U svim trgovinskim sporazumima EU-a moraju se poštovati odredbe EU-a o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama i načelo opreznosti.

2. Kontekst

Europski zeleni plan

2.1. Europski zeleni plan ⁽¹⁾ ambiciozna je komunikacija kojom se izražava predanost rješavanju klimatskih i ekoloških izazova.

2.2. Zeleni plan je nova strategija rasta kojom se EU nastoji preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom, u kojem će se do 2050. suzbiti neto emisije stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s uporabom resursa.

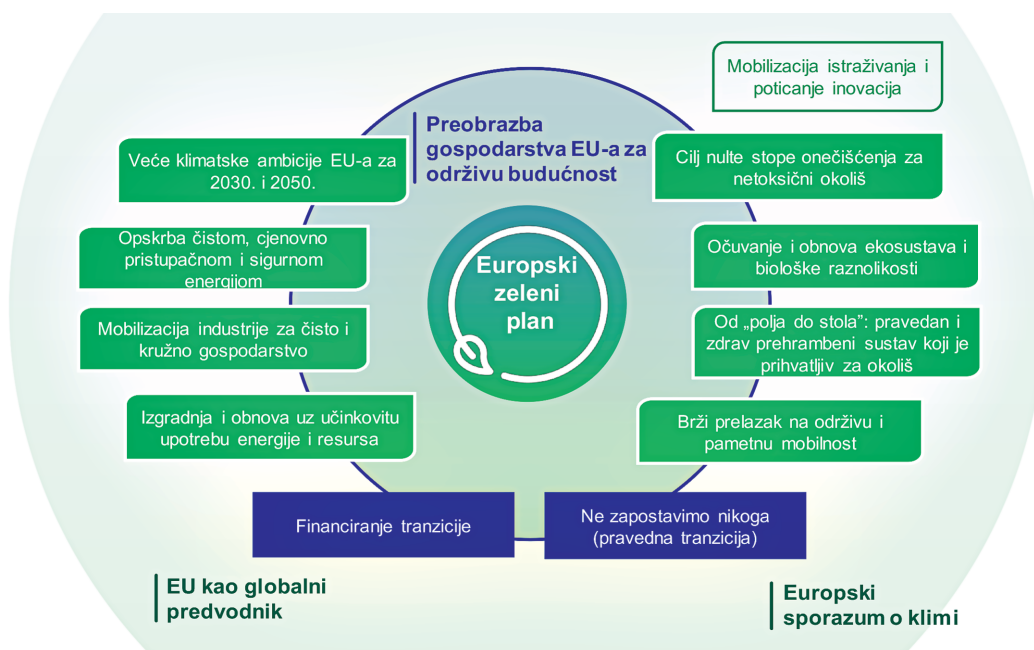
2.3. Zelenim se planom nastoji zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital EU-a te zaštititi zdravlje i dobrobit građana od rizika povezanih s okolišem i utjecaja okoliša na njih. Ta tranzicija mora biti pravedna i uključiva. Pritom na prvom mjestu moraju biti ljudi, a pozornost treba obratiti i na regije, industrije i radnike.

2.4. Europska komisija izjavila je da je zeleni plan sastavni dio strategije Komisije za trgovinsku politiku i provedbe Programa Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeva održivog razvoja ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2019) 640 final.

⁽²⁾ Ciljevi održivog razvoja.

2.5. Glavni ciljevi europskog zelenog plana prikazani su na slici ⁽³⁾ u nastavku:

Strategija „od polja do stola” (F2F) i strategija za bioraznolikost

2.6. U okviru zelenog plana, cilj strategije F2F ⁽⁴⁾ jest prehrambeni sustav EU-a pretvoriti u globalni standard za održivost.

2.7. Strategija EU-a za bioraznolikost ⁽⁵⁾ nastoji nadoknaditi gubitak biološke raznolikosti i obnoviti prirodu.

2.8. Neki od ključnih ciljeva strategije F2F i strategije za bioraznolikost uključuju:

- Smanjenje uporabe kemijskih pesticida za 50 % do 2030.;
- Smanjenje gubitaka hranjivih tvari za 50 % i smanjenje uporabe gnojiva za 20 % do 2030.;
- Smanjenje prodaje antimikrobnih tvari za životinje iz uzgoja za 50 % do 2030.;
- Revidiranje i poboljšanje zakonodavstva o dobrobiti životinja na temelju znanstvenih dokaza;
- Proširenje ekološke poljoprivrede na 25 % površine zemljišta u EU-u do 2030.;
- Pojašnjenje pravila tržišnog natjecanja za kolektivne inicijative u svrhu jačanja položaja poljoprivrednika u lancu opskrbe;
- Razvijanje zelenog modela kojim bi se nagrađivali poljoprivrednici za sekvencijalnu ugljika kroz ZPP ili tržište;
- Sadnju tri milijarde stabala do 2030.;
- Preokretanje trenda gubitka oprašivača;
- Vraćanje 25 000 km rijeka EU-a u prirodno stanje vodotoka;
- Zaštitu 30 % kopnenih i morskih područja EU-a;
- Poticanje održive potrošnje hrane i promicanje cjenovno pristupačne zdrave hrane za sve.

⁽³⁾ COM(2019) 640 final – Slika 1.

⁽⁴⁾ Strategija F2F.

⁽⁵⁾ Strategija za bioraznolikost.

2.9. Ukratko, strategije nastoje osigurati cjenovno pristupačnu i održivu hranu za Europljane, suočiti se s klimatskim promjenama, zaštititi okoliš i sačuvati biološku raznolikost.

2.10. EGSO pozdravlja strategiju F2F i strategiju za bioraznolikost iz zelenog plana, kao i postavljene ciljeve ⁽⁶⁾.

Trgovinska politika EU-a

2.11. U mandatnom pismu koje je predsjednica Komisije uputila povjereniku za trgovinu Philu Hoganu u prosincu 2019., ravnopravni tržišni uvjeti za sve ključna su poruka o trgovinskoj politici EU-a i Europi kao središtu multilateralnog sustava koji se temelji na pravilima ⁽⁷⁾. Predsjednica navodi da će povjerenik za trgovinu osigurati primjenu ciljeva održivog razvoja te da svaki novi trgovinski sporazum mora imati posebno poglavlje o održivom razvoju.

2.12. EU navodi da će podržati globalnu tranziciju na održive poljoprivredno-prehrambene sustave u skladu s ciljevima strategije „od polja do stola” i ciljevima održivog razvoja. Kroz svoje vanjske politike (među ostalim i trgovinsku politiku) EU će sa svim svojim partnerima u bilateralnim, regionalnim i multilateralnim forumima razvijati zelene saveze za održive prehrambene sustave. Osigurat će potpunu provedbu i primjenu odredbi o trgovini i održivom razvoju u svim trgovinskim sporazumima, među ostalim preko glavnog službenika EU-a za nadzor provedbe trgovinskih pravila.

3. Glavna područja rasprave

Važnost i vrijednost trgovine

3.1. EU je najveće gospodarstvo na svijetu sa 450 milijuna potrošača i BDP-om od 25 000 eura po stanovniku ⁽⁸⁾. Najveći je svjetski trgovinski blok i glavni trgovinski partner za 80 zemalja.

3.2. Trgovina i ulaganja iznimno su važni za EU. U Komunikaciji „Trgovina za sve” istaknuto je da više od 36 milijuna radnih mjesta u EU-u, odnosno svako sedmo radno mjesto, ovisi o izvozu izvan EU-a i da se očekuje da će se 90 % globalnog gospodarskog rasta u sljedećih 15 godina ostvariti izvan Europe.

3.3. Unutarnja i vanjska trgovina koje se odvijaju na jedinstvenom tržištu EU-a i, u skladu sa slobodnom i pravednom politikom koja se temelji na pravilima, na svjetskom tržištu iznimno su važne za EU i njegovih 450 milijuna stanovnika ⁽⁹⁾. Trgovina robom EU-a s ostatkom svijeta u 2018. iznosila je 3 936 milijardi eura.

3.4. Statistika trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u EU-u ⁽¹⁰⁾ pokazuje da je 2019. bila rekordna godina. Izvozna vrijednost poljoprivredno-prehrambenih proizvoda dosegla je ukupno 151,2 milijarde eura, dok je uvoz iznosio 119,3 milijarde eura, što znači da je ukupna vrijednost trgovine za tu godinu iznosila 270,5 milijardi eura. Trgovinski suficit porastao je za 10,9 milijardi eura u odnosu na 2018. i dosegnuo povijesni vrhunac od 31,9 milijardi eura. Prehrambena industrija ima ključnu ulogu u trgovini i izvozu.

3.5. EGSO je već naglašavao važnost poljoprivredne trgovine za budući razvoj poljoprivrede i poljoprivrednog gospodarstva u EU-u u kontekstu globalne sigurnosti opskrbe hranom ⁽¹¹⁾.

3.6. EGSO je usvojio mišljenje „Uloga poljoprivrede u multilateralnim, bilateralnim i regionalnim trgovinskim pregovorima u svjetlu ministarskog sastanka WTO-a u Nairobiju” ⁽¹²⁾. U mišljenju se tvrdi da je WTO i dalje održiv i učinkovit forum za trgovinske pregovore, posebice u poljoprivredi.

3.7. Neuspjeh WTO-a da unaprijedi multilateralnu trgovinu i kriza u mehanizmu za rješavanje sporova predstavljaju ozbiljne prijetnje multilateralnosti i trgovini koja se temelji na pravilima.

⁽⁶⁾ Vidjeti mišljenja EGSO-a „Od polja do stola: strategija održive prehrane” i „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.” (vidjeti str. 51. i 259. ovog Službenog lista).

⁽⁷⁾ Vidjeti Pismo.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

⁽⁹⁾ Eurostat.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/news/2019-record-year-eu-agri-food-trade-2020-mar-27_en#moreinfo

⁽¹¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Važnost poljoprivredne trgovine za budući razvoj poljoprivrede u EU-u u kontekstu globalne sigurnosti opskrbe hranom” (SL C 13 od 15.1.2016., str.97.).

⁽¹²⁾ Mišljenje EGSO-a „Uloga poljoprivrede u multilateralnim, bilateralnim i regionalnim trgovinskim pregovorima u svjetlu ministarskog sastanka WTO-a u Nairobiju” (SL C 173, 31.5.2017., str. 20.).

3.8. Međutim, to ne bi trebalo umanjiti ni ulogu WTO-a koji pravilno funkcionira u kontekstu globalne trgovine ni važnosti multilateralnog sustava koji se temelji na pravilima, a kojeg promiče EU.

3.9. U mišljenju „Reforma WTO-a radi prilagodbe razvoju svjetske trgovine” EGSO izražava uvjerenje da je potrebno ne samo što prije uvesti hitne reforme, posebice u pogledu funkcioniranja Žalbenog tijela u okviru Tijela za rješavanje sporova, već i da bi se članovi WTO-a trebali obvezati na ambicioznije i sustavne promjene. Ovi prijedlozi koje EGSO podržava uglavnom obuhvaćaju tri područja: radne norme i dostojanstven rad, ciljeve u području klimatskih promjena i postizanje UN-ovih ciljeva održivog razvoja do 2030 ⁽¹³⁾.

3.10. EGSO smatra da EU ne može dopustiti da se njegova trgovinska politika dovede u obrambeni položaj. U kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19 i želje za pokretanjem gospodarskog oporavka diljem EU-a i svijeta, važnost i vrijednost trgovine nikada nisu bile bitnije.

3.11. EGSO vjeruje da EU mora usvojiti ambiciozan pristup pokretanju i olakšavanju gospodarskog oporavka putem zelenog plana i europskog plana oporavka.

3.12. Zeleni plan mora uspješno održavati ravnotežu između održive snažne trgovine i zaštite radnih mjesta i okoliša, a pritom istovremeno zadržati i europsku konkurentnost. Isto tako, strategija ne smije dovesti do konkurentske prednosti proizvoda (uključujući ekološke proizvode) koji se na tržište EU-a uvoze iz trećih zemalja i koji se moraju proizvoditi u skladu s istim propisima EU-a koji se primjenjuju i na proizvođače iz EU-a ⁽¹⁴⁾. Trebalo bi uvesti sustav EU-a za certificiranje sljedivosti i ekološke kvalitete, kao i različite oznake – dovoljno velike da budu čitljive – za proizvode proizvedene u EU-u („ekološki proizvod proizveden u EU-u”) i one proizvedene u trećim zemljama („ekološki proizvod proizveden izvan EU-a”). Uz to bi – umjesto sadašnjih jedinstvenih nacionalnih akreditacijskih tijela koja djeluju pod nadzorom javne uprave – bio potreban neovisan i dinamičan sustav akreditacije na razini EU-a posebno namijenjen rješavanju pitanja povezanih s akreditacijom kontrolnih tijela i sprečavanju prijevara s ekološkim proizvodima pri trgovanju i ostalim djelatnostima u ekološkom sektoru.

3.13. Najvažnije je djelotvorno i pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta EU-a. EGSO je čvrsto uvjeren da se tržišta u EU-u ne smiju ponovo nacionalizirati.

3.14. EGSO prepoznaje važnost i vrijednost trgovine koja se temelji na pravilima i odvija u ravnopravnim tržišnim uvjetima, kao i njen veliki doprinos gospodarskom oporavku nakon bolesti COVID-19.

Trgovina i održivi razvoj

3.15. Održivi razvoj znači ispunjavanje današnjih potreba uz omogućavanje budućim generacijama da ispunjavaju svoje. Program Ujedinjenih naroda do 2030. postavlja 17 ključnih ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva.

3.16. Strategija F2F i strategija za bioraznolikost sežu puno dalje od ciljeva održivog razvoja i postavljaju novi skup kriterija s ciljem stvaranja „novog globalnog standarda za održivost”.

3.17. Pravo EU-a zahtijeva da sve relevantne politike EU-a, uključujući trgovinsku politiku i politiku tržišnog natjecanja, promiču održivi razvoj. Trgovinska politika EU-a nastoji osigurati da gospodarski razvoj prate socijalna pravda, poštovanje ljudskih prava, visoki radni standardi te visoki okolišni standardi, a da se pritom štite fitosanitarne mjere EU-a i poštuju načelo opreznosti.

3.18. EGSO je izradio nekoliko mišljenja o različitim aspektima trgovine i održivog razvoja, uključujući mišljenja o poglavljima o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini ⁽¹⁵⁾ te o središnjoj ulozi trgovine i ulaganja u ostvarivanju i provedbi ciljeva održivog razvoja ⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hr/our-work>

⁽¹⁴⁾ Vidjeti zakonodavstvo EU-a u sektoru ekoloških proizvoda: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/legislation_hr

⁽¹⁵⁾ Mišljenje EGSO-a „Poglavlje o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini” (SL C 227, 28.6.2018., str. 27.).

⁽¹⁶⁾ Mišljenje EGSO-a „Središnja uloga trgovine i ulaganja u ostvarivanju i provedbi ciljeva održivog razvoja” (SL C 129, 11.4.2018., str. 27.).

3.19. U prvom mišljenju EGSO poziva Komisiju da ambicioznije pristupi jačanju stvarne provedivosti obveza iz poglavlja o trgovini i održivom razvoju te ističe restriktivni pristup tih poglavlja u pogledu interesa potrošača. Također ističe pitanja financiranja i resursa u pogledu funkcioniranja unutarnjih savjetodavnih skupina (DAG) te uporabu sankcija.

3.20. U drugom mišljenju EGSO izražava uvjerenje da će se ciljevima održivog razvoja i Pariškim sporazumom (COP21) iz temelja promijeniti program globalne trgovine, osobito u pogledu trgovine industrijskom robom i poljoprivrednim proizvodima. Međutim, EGSO ističe da ciljevi održivog razvoja nisu pravno obvezujući i nemaju mehanizam za rješavanje sporova. U mišljenju se ističe uloga odgovornog poslovanja u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja te naglašava da će učinak privatnog sektora biti ključan. Nadalje, poziva se na izradu cjelovite procjene vjerojatnih učinaka provedbe ciljeva održivog razvoja i Pariškog sporazuma na trgovinsku politiku i politiku tržišnog natjecanja EU-a, uključujući poljoprivredu.

3.21. Općepriznato je da trgovina poljoprivrednim proizvodima ima ključnu ulogu u ostvarivanju većine, ako ne i svih, ciljeva održivog razvoja, da u njihovom ostvarivanju važnu ulogu ima i WTO te da bi ih bilo mnogo teže postići bez učinkovitog multilateralnog trgovinskog mehanizma ⁽¹⁷⁾.

3.22. Postavljaju se ključna pitanja povezana sa strategijom F2F i strategijom za bioraznolikost iz zelenog plana, trgovinskom politikom EU-a i održivim razvojem, uključujući: Koliko je realno da EU uspostavi i provede novi skup standarda koji uvelike nadmašuje ciljeve održivog razvoja? Može li EU uvjeriti svoje trgovinske partnere da provedu poglavlja o trgovini i održivom razvoju? Može li EU otići korak naprijed i uvjeriti trgovinske partnere, ili čak države članice EU-a, da prihvate još jedan viši standard održivog razvoja predstavljen u zelenom planu? Koliko će EU insistirati na ciljevima održivog razvoja i/ili strategiji F2F i strategiji za bioraznolikost u budućim trgovinskim sporazumima? Koje će troškove zeleni plan nametnuti europskim poljoprivrednicima i poljoprivredno-prehrambenom sektoru? Kako će to utjecati na konkurentnost trgovine EU-a?

3.23. EGSO smatra da bi EU trebao provesti zakonodavstvo kojim se svim poduzećima propisuje obveza dužne pažnje duž cijelog lanca opskrbe kako bi se utvrdili, spriječili i ublažili ekološki i socijalni rizici te kršenja ljudskih prava.

Izvršenje

3.24. EU se mora više usredotočiti na izvršenje i provedbu ciljeva održivog razvoja i standarda u sporazumima o slobodnoj trgovini. Pravilno i strogo praćenje, provedba i izvršenje svih aspekata trgovinskih sporazuma, koji postaju sve detaljniji i uključiviji, od velike je važnosti, posebno s obzirom na to da se šire u gospodarska nematerijalna područja održivog razvoja, poput okoliša i klimatskih promjena. Za praćenje ključnih pitanja kao što je krčenje šuma potrebno je koristiti najnoviju tehnologiju poput one dostupne Zajedničkom istraživačkom centru (JRC) ⁽¹⁸⁾.

3.25. Postupci praćenja i izvršenja moraju biti jasni, brzi, učinkoviti i financijski transparentni, a troškovi pravedno podijeljeni, pri čemu treba voditi računa o cjenovnoj pristupačnosti za male poljoprivrednike.

Promet i energija

3.26. Zeleni plan treba u mnogo većoj mjeri usmjeriti na prometnu i energetska politiku. Na promet otpada 24 % globalnih emisija CO₂, a predviđa se da će do 2030. taj udio narasti na 40 % ukupnih emisija ⁽¹⁹⁾. Intenzivno će se nadzirati i šira energetska potrošnja te potreba za većim poticajima za energiju iz obnovljivih izvora.

⁽¹⁷⁾ Idem, bilješka 12.

⁽¹⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/departments/joint-research-centre_hr

⁽¹⁹⁾ Mišljenje EGSO-a „Uloga trgovinske i investicijske politike EU-a u poboljšanju gospodarskih rezultata u EU-u” (SL C 47, 11.2.2020., str. 38.), a posebno poglavlje 5. u kojem je riječ o trgovini i održivom razvoju, pogotovo u pogledu ciljeva održivog razvoja i Pariškog sporazuma.

Strategija F2F i strategija za bioraznolikost iz zelenog plana

3.27. Strategija F2F i strategija za bioraznolikost iz zelenog plana moraju snažno podupirati gospodarsku održivost europskih poljoprivrednika i poljoprivrednog sektora te poboljšati rad tržišta, istovremeno doprinoseći stvaranju gospodarski, ekološki i društveno održivijeg poljoprivredno-prehrambenog sektora. To je u skladu s vizijom EGSO-a za „održivo gospodarstvo kakvo trebamo”⁽²⁰⁾.

3.28. U svom mišljenju o sveobuhvatnoj prehrambenoj politici u EU-u⁽²¹⁾ EGSO poziva na održiviju prehrambenu politiku u cilju osiguravanja zdrave prehrane iz održivih prehrambenih sustava, povezivanja poljoprivrede s uslugama ishrane i ekosustava te osiguravanja lanaca opskrbe kojima se čuva javno zdravlje svih dijelova europskog društva.

3.29. U strategiji F2F sadržane su mnoge ideje iz tih mišljenja, a EGSO je doprinio stvaranju ozračja koje je tome pomoglo.

3.30. U pogledu konkretnog prijedloga da se smanji uporaba pesticida, poljoprivrednici moraju biti u mogućnosti zamijeniti te proizvode sigurnim i održivim alternativama koje štite prinose i otkloniti svaku prijetnju sigurnosti opskrbe hranom. Istraživanja i inovacije koji se temelje na pouzdanim znanstvenim rezultatima ključni su za primjenu alternativnih održivih rješenja za suzbijanje štetnih organizama.

3.31. Smanjenje uporabe gnojiva mora se temeljiti na pouzdanim znanstvenim rezultatima iz područja planiranog upravljanja hranjivim tvarima, ispitivanja tla, zadovoljavanja potreba usjeva za hranjivim tvarima, precizne primjene i održavanja ravnoteže hranjivih tvari u tlu.

3.32. Smanjenje uporabe antimikrobnih tvari od presudnog je značaja za zdravlje i sigurnost ljudi (pristup „jedno zdravlje”⁽²²⁾)

3.33. Poboljšanje zdravlja i dobrobiti životinja važan je i poželjan cilj, ali se nažalost na tržištu uvijek ne nagrađuje, a troškovi se često ne mogu nadoknaditi. Jednom od politika ZPP-a strogo je zajamčeno da se europske životinje uzgajaju u skladu s najvišim svjetskim standardima sljedivosti, standardima za zdravlje i dobrobit životinja te ekološkim standardima. U pogledu međunarodne trgovine, uzajamnost standarda za dobrobit životinja trebala bi biti jedan od ključnih zahtjeva trgovinskih sporazuma s trećim zemljama.

3.34. U kontekstu ciljeva strategije F2F u pogledu smanjenja antimikrobnih sredstava, pesticida i gnojiva treba voditi računa (na temelju referentnih vrijednosti) o napretku koji su posljednjih godina postigle mnoge države članice.

3.35. Kad je riječ o prenamjeni veće količine zemlje za organsku proizvodnju, potrebno je procijeniti učinak rezultirajućeg pada proizvodnje. Potrebno je intenzivirati istraživanja kako bi se bolje definirao pojam „organski” i procijenio stvarni neto doprinos „organskog” globalnoj održivosti. Osim toga, troškovi proizvodnje mogu biti veći za organsku poljoprivredu, što se opet ne mora odraziti na maloprodajnoj razini. U tom bi slučaju skuplja organska poljoprivreda bila neodrživa. EU također mora procijeniti učinak na tržište u smislu povećanja/održivosti cijena u slučaju četverostrukog povećanja organske proizvodnje.

ZPP i strategija F2F te strategija za bioraznolikost iz zelenog plana

3.36. Postojeći postupak reforme ZPP-a započeo je zakonodavnim prijedlozima u lipnju 2018.⁽²³⁾ Novi ZPP je ambiciozniji, posebno u pogledu okoliša i klimatskih promjena.

3.37. Novim prijedlozima ZPP-a utvrđuju se sljedeći konkretni ciljevi:

— poticanje održivih prihoda i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava na cijelom području EU-a kako bi se poboljšala sigurnost opskrbe hranom;

⁽²⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Održivo gospodarstvo kakvo trebamo” (SL C 106 31.3.2020., str. 1.).

⁽²¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Doprinosi civilnog društva razvoju sveobuhvatne prehrambene politike u EU-u” (SL C 129, 11.4.2018., str. 18.).

⁽²²⁾ <https://onehealthjp.eu/about/>

⁽²³⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-modernising-cap_hr.pdf

- veća usmjerenost na tržište i povećanje konkurentnosti, uključujući stavljanje većeg naglaska na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju;
- poboljšanje položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu;
- doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te razvoju održive energije;
- poticanje održivog razvoja i učinkovitog upravljanja prirodnim resursima, kao što su voda, tlo i zrak;
- doprinos zaštiti biološke raznolikosti, poboljšanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajobraza;
- privlačenje mladih poljoprivrednika i olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima;
- promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo;
- poboljšanje odgovora poljoprivrede EU-a na društvene zahtjeve u pogledu hrane i zdravlja, uključujući sigurnu, hranjivu i održivu hranu te dobrobit životinja.

3.38. Novi ZPP posebno zahtijeva da izravna plaćanja budu uvjetovana poboljšanim zahtjevima u području zaštite okoliša i klimatskih promjena. Države članice morat će ponuditi ekološke programe kako bi pružile potporu poljoprivrednicima koji nadilaze obvezne zahtjeve.

3.39. U novim prijedlozima ZPP-a navodi se da će najmanje 30 % svih sredstava dodijeljenih na nacionalnoj razini za ruralni razvoj biti namijenjeno ekološkim i klimatskim mjerama. 40 % ukupnog proračuna ZPP-a predviđeno je za doprinos djelovanju u području klime ⁽²⁴⁾.

3.40. U skladu sa ZPP-om, države članice obvezne su izraditi strateške planove i u njima navesti kako će doprinijeti postizanju konkretnih ciljeva ZPP-a. Koristeći se zajednički utvrđenim pokazateljima rezultata, države članice odredit će ciljne vrijednosti onoga što žele postići u programskom razdoblju.

3.41. Institucije EU-a u zadnje su dvije godine ostvarile značajan napredak u unapređenju prijedloga ZPP-a i izuzetno je važno da prijedlozi iz zelenog plana taj napredak ne ponište. Usklađivanje strateških planova ZPP-a s europskim zelenim planom bit će teško, ali se mora napraviti.

Usmjeravanje tržišta EU-a i pravedna cijena

3.42. Strategija F2F i strategija za bioraznolikost iz zelenog plana vrlo jasno navode da prosječni poljoprivrednik u EU-u zarađuje oko pola iznosa koji zarađuje prosječan radnik u gospodarstvu u cjelini.

3.43. Za europske je poljoprivrednike važno da za hranu na tržištu dobiju pravednu cijenu koja nadilazi troškove proizvodnje, kako bi imali održive prihode. Strategijom F2F tržištu se mora uputiti poruka da su visoki standardi proizvodnje hrane europskih poljoprivrednika važni te da ih treba platiti. To se mora ostvariti inicijativama kojima se brane nepoštene trgovačke prakse ⁽²⁵⁾, izbjegava prodaja ispod cijene i osigurava pravedna raspodjela tržišne cijene u opskrbnom lancu.

Proračun

3.44. Prijedlozi koji se odnose na višegodišnji financijski okvir (među ostalim realno smanjenje proračuna ZPP-a za 9 %) nisu u skladu s ambicijama Strategije F2F i strategije za bioraznolikost iz zelenog plana.

3.45. Da bi se ciljevi strategija ostvarili, ne smije doći do smanjenja proračuna ZPP-a. Proračun treba povećati kako bi se uzeli u obzir dodatni zahtjevi za poljoprivrednike i inflacija te kako bi se zaštitila osnovna plaćanja poljoprivrednika i programi poljoprivrednih gospodarstava u okviru programa ruralnog razvoja.

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_18_3985

⁽²⁵⁾ Mišljenje EGSO-a „Poboljšanje lanca opskrbe hranom” (SL C 440 6.12.2018., str. 165.).

3.46. Svako smanjenje proizvodnje i prihoda poljoprivrednika koje proizađe iz primjene ove strategije mora se nadoknaditi.

3.47. EGSO ponovno podržava stajalište prema kojem proračun EU-a treba povećati kako bi se osigurala odgovarajuća financijska sredstva za ZPP te za nove ciljeve politike i utvrđene izazove ⁽²⁶⁾.

Na temelju znanosti

3.48. Djelovanje u području klime mora se temeljiti na točnom mjerenju aktivnosti na razini poljoprivrednog gospodarstva. Postojeći način obračunavanja metana nije u skladu sa suvremenom znanosti ⁽²⁷⁾ i poljoprivrednicima se ne pridaju zasluge za sekvencijaciju ugljika na njihovim pašnjacima i živicama. U strategiji F2F i strategiji za bioraznolikost treba pristupiti rješavanju tih pitanja kako bi se mogao osigurati pravedan i točan obračun svih emisija i sekvencijacije iz ovog sektora.

Pravedna tranzicija

3.49. Pravedna tranzicija za sve od ključne je važnosti u okviru nove zelene politike. Troškove provedbe nove politike moraju snositi svi, od poljoprivrednika i obrađivača do trgovaca na malo i potrošača. Moramo uspostaviti načelo da „nitko ne smije biti zapostavljen” ⁽²⁸⁾ i one najranjivije zaštititi od neželjenih posljedica nove politike.

Osiguravanje ekvivalentnosti standarda

3.50. Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera WTO-a iz 1995. obuhvaća primjenu propisa o sigurnosti hrane i zdravlju životinja i biljaka. Njegov članak 5. stavak 7. obuhvaća načelo opreznosti koje je sada sadržano u Ugovoru iz Lisabona. Svaki pokušaj da se to promijeni, osim na multilateralnoj razini, snažno bi utjecao na svjetski trgovački poredak i vjerodostojnost samog Sporazuma u budućnosti ⁽²⁹⁾.

3.51. EU od trećih zemalja koje izvoze u EU mora zahtijevati mnogo strože ekvivalentne socijalne, okolišne i fitosanitarne standarde te standarde za dobrobit životinja, slične onima koje zahtijeva od europskih poljoprivrednika. Proizvodi koji se uvoze u EU, a ne zadovoljavaju standarde, ne mogu se koristiti za istiskivanje europskih proizvoda koji zadovoljavaju visoke standarde i proizvode se u okviru zahtjevnije strategije F2F i strategije za bioraznolikost. Isto tako, Europa ne može istjecanjem ugljika svoje ambicije povezane s ostvarenjem ciljeva u pogledu klimatskih promjena prenijeti na treće zemlje.

3.52. EU se ujedno mora oduprijeti iskušenju da u poljoprivredi čini ustupke kojima bi se ugrozila domaća proizvodnja. EU mora ukinuti i primjenu dvostrukih standarda u poljoprivredi u partnerskim zemljama, osobito u vezi sa Sporazumom o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera i Sporazumima o tehničkim preprekama u trgovini.

Radna snaga

3.53. Istraživanja pokazuju da su sporazumi o slobodnoj trgovini pogodno sredstvo za poboljšanje situacije u području rada u partnerskim zemljama ⁽³⁰⁾. Međunarodna organizacija rada je, u studiji o odredbama u području rada iz 76 od više od 260 sporazuma o slobodnoj trgovini u 2016., zaključila da je kombinacija tehničke suradnje, mehanizama provjere i sudjelovanja civilnog društva doprinijela poboljšanju radničkih prava u različitim sektorima.

Procjena učinka

3.54. Dobro zakonodavstvo je ono zakonodavstvo koje se prije uvođenja pažljivo ispituje. Prije donošenja bilo kakve političke ili regulatorne odluke, za svaku mjeru predloženu u okviru strategije F2F i strategije za bioraznolikost iz zelenog plana moraju se predložiti detaljna procjena učinka (RIA) i referentne vrijednosti.

⁽²⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hr/our-work/opinions-information-reports/opinions/cap-legislative-proposals>.

⁽²⁷⁾ Allen, M.R., Shine, K.P., Fuglestedt, J.S., Millar, R.J., Cain, M., Frame, D.J. and Macey, A.H., (2018): *A solution to the misrepresentations of CO₂-equivalent emissions of short-lived climate pollutants under ambitious mitigation* (Rješenje za pogrešno prikazivanje emisija ekvivalenta CO₂ iz klimatskih onečišćivača kratkog vijeka uz ambiciozne mjere ublažavanja), npj Climate and Atmospheric Science, 1(1), str. 16.

⁽²⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Nitko ne smije biti zapostavljen” (SL C 47, 11.2.2020., str. 30.).

⁽²⁹⁾ Idem, bilješka 12.

⁽³⁰⁾ *Innovation in the social pillars of sustainable development* (Inovacije u društvenim stupovima održivog razvoja), Evita Schmiege (Njemački institut za međunarodna i sigurnosna pitanja – SWP).

Šumarstvo i krčenje šuma

3.55. Povećanje površine za šumarstvo u EU-u pozitivan je korak i vrlo će povoljno utjecati na klimatske promjene. Potrebno ga je obilno financirati kako poljoprivrednici ne bi izgubili prihode s obzirom na dugoročnu prirodu ulaganja.

3.56. U trgovinskoj politici EU-a treba dobro paziti da, u skladu s ostvarivanjem ciljeva postavljenih u zelenom planu i strategiji F2F, uvoz u EU-u ne poveća krčenje šuma u trećim zemljama, koje su trgovinski partneri. Neki primjeri ovog problema uključuju uvoz govedine i soje iz Zajedničkog tržišta Latinske Amerike (Brazil), uvoz goveđeg i ovčjeg mesa iz Australije te palminog ulja iz Indonezije.

3.57. EGSO poziva Komisiju da europske potrošače više informira i podiže im svijest o izazovima krčenja šuma poboljšanjem ekološkog označavanja proizvoda te uspostavljanjem Opservatorija EU-a za krčenje šuma i mehanizma ranog upozorenja.

3.58. EGSO zahtijeva od Komisije da, zajedno s lokalnim stanovništvom, podupre pošumljavanje iskrčenih i drugih površina, posebno u Latinskoj Americi, subsaharskoj Africi i zemljama u usponu. Komisija bi također trebala pružiti financijsku potporu i tehničku pomoć trećim zemljama (uključujući državne i nedržavne aktere), osobito radi očuvanja „drevnih” šumskih ekosustava.

3.59. EGSO od Komisije traži da poboljša kvalitetu i pouzdanost oznaka kojima se označavaju uvezeni proizvodi koji nisu doprinijeli krčenju šuma (eng. *zero imported deforestation*) što može postići poticanjem konvergencije alata, širenjem primjene postojećih certifikata, oslanjanjem na mapiranje upotrebe zemljišta daljinskim istraživanjem, poticanjem proizvođača na njihovu upotrebu i strožim kontroliranjem lanaca opskrbe.

4. Učinci bolesti COVID-19

4.1. Kriza izazvana koronavirusom otkrila je u kojoj mjeri ovisimo o globaliziranim proizvodnim lancima i međunarodnoj trgovini u kojoj se sve temelji na trenutku potražnje zbog čega u slučaju šokova nemamo pristupa osnovnoj robi, osnovnim lijekovima itd. Ovakvih će kriza biti još. Premještanje djelatnosti u industriji, poljoprivredi i uslužnom sektoru trebalo bi omogućiti veću autonomiju u odnosu na međunarodna tržišta, ponovnu uspostavu kontrole nad načinima proizvodnje te pokretanje ekološke i društvene tranzicije djelatnosti.

4.2. Pandemija nas je podsjetila na našu snažnu povezanost s prirodom i potrebu da zaštitimo biološku raznolikost i spriječimo krčenje šuma.

4.3. Učinak tekuće krize uzrokovane bolešću COVID-19 na svjetsko gospodarstvo toliko je ozbiljan da je Međunarodni monetarni fond (MMF) upozorio da se svijet suočava s najgorom ekonomskom recesijom od Velike depresije iz 1930-ih.

4.4. MMF predviđa da će se u 2020. svjetski BDP smanjiti za 3 %, a drugi smatraju da će globalno usporavanje iznositi između 2,3 % i 4,8 % te da će koštati između 2 i 4 bilijuna USD. MMF je predvidio da će 2020. pad BDP-a u SAD-u iznositi 5,9 %, a u europodručju 7,5 %⁽³¹⁾. U drugom tromjesečju 2020. BDP Europske unije smanjio se za 15 %, a očekuje se da će se 2020. gospodarstvo sveukupno smanjiti za 7 %.⁽³²⁾

4.5. Jedna od glavnih posljedica Velike depresije iz 1930-ih bio je nedostatak sigurnosti opskrbe hranom i prehrambene neovisnosti, što je u nekim europskim zemljama i američkim saveznom državama dovelo do nestašice hrane i gladi, a zatim i do građanskih nemira i nastanka ekstremističkih političkih skupina.

4.6. Ključna je lekcija izvanredne situacije uzrokovane bolešću COVID-19 važnost sigurnosti opskrbe hranom i prehrambene neovisnosti EU-a, a opet je istaknuta i kritična važnost dobro financiranog ZPP-a za EU.

4.7. Izvanredna situacija uzrokovana bolešću COVID-19 trebala bi povećati važnost ZPP-a za EU⁽³³⁾ i ojačati njegove izvorne ciljeve politika utvrđene člankom 39. UFEU-a, a posebno:

— osigurati pravedan životni standard poljoprivrednog stanovništva, osobito povećanjem osobne zarade osoba koje se bave poljoprivredom;

— pobrinuti se da roba dođe do potrošača po razumnim cijenama.

⁽³¹⁾ <https://blogs.imf.org/2020/04/14/the-great-lockdown-worst-economic-downturn-since-the-great-depression/>

⁽³²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0456>

⁽³³⁾ Mišljenje EGSO-a „Zakonodavni prijedlozi o ZPP-u” (SL C 62, 15.2.2019., str. 214.).

4.8. Važnost odlučnog gospodarskog odgovora EU-a na izvanrednu situaciju uzrokovanu bolešću COVID-19 ne može se preuveličati. Dosadašnji odgovor Komisije u području poljoprivrede nije bio zadovoljavajući s obzirom da je u okviru hitnih tržišnih mjera dodijeljeno samo 78 milijuna eura

4.9. EU je radi revitalizacije europskog gospodarstva nakon krize izazvane bolešću COVID-19 pokrenuo plan oporavka „Next Generation” koji uključuje dodatnih 750 milijardi eura, što zajedno s proračunom EU-a za razdoblje 2021. – 2027. iznosi 1,85 bilijuna eura.

4.10. Važnost odlučnog gospodarskog odgovora EU-a na izvanrednu situaciju uzrokovanu bolešću COVID-19 ne može se preuveličati. Odgovor Europske komisije mora pomoći obnovi i jačanju gospodarstva, sigurnosti opskrbe hranom, održivih lanaca opskrbe, pružanja i (u skladu s pristupom „jedno zdravlje”) dostupnosti medicinskih proizvoda te poljoprivrede i poljoprivredno-prehrambenog sektora.

Bruxelles, 18. rujna 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER
